

Fónay Jenő, a POFOSZ elnöke, egykori halálraitélt beszéde

*az 1956-os forradalom- és szabadságharc 45. évfordulóján,
a Budapesti Fegyház- és Börtön Kiszogházának udvarán*

Tisztelettel köszöntöm Önöket ezen a fájó, szent helyen.

Nem vagyok biztos, hogy el tudom mondani beszédemet,... Megpróbálom a lehetetlent. Kegyetlenül nehéz lesz.

Elnök Úr! Köszönöm nevében is (mutatott a táblákra) köszönöm érző és meghatóan szép szavait, a megértést és a segítséget.

Miniszter Asszony! Köszönöm az érzést, a megérzést, köszönöm a szép szavakat. Felejtetetlen emlék marad.

Az a tisztem, hogy emlékeznek a kegyetlen múltra és rájuk. De vajon kire a sok közül? Kire a sok-sok szinte gyerekeMBER közül, vagy a senkinek ártani nem tudó idősebbek közül? A mindig kedves és szerény Szobonya Zoltán bátyámra? Talán a 15 éves korában „bűnös” Mansfeld Petire, Illyés Lacira, aki hazajött, bizonyára nem meghalni, talán apára és fiára az egymás melletti cellából? De emlékezni kell a törvényes miniszterelnökre is, honvédelmi miniszterünkre is! Istenem, számolni sem tudom a bátrakat, a hősokeket, a felejthetetleneket.

Nem csak itt „gyártották” a halált. Az utódoknak, az érdeklődőknek, az annyiszor elátkozott múltat kutatóknak ezt is tudni kell.

Előbb a Markóban, majd a Tolnai Lajos utcában, a Gyorskocsi utcában, s nem csak kötéllal a bitón, de fegyverrel is gumibottal, ököllal is, vidéken is, aztán itt ezen a helyen előbb a fal mellett szabad ég alatt, majd a Miniszter-

elnök után eltakarva, a fedett kivégzőhelyen ritkán egy-két áldozattal naponta, ám inkább négy-öt, hét kivégzettel is nem egyszer. Erre is emlékezhetnének a jogutódok, mielőtt kimennek a hosszú évtizedekig eltakart helyekre bocsánatkérés nélkül koszorúzni.

Emlékezem. De hisz oly mélyen ivódott belém, hogy elkísér kérelhetetlenül. Amikor bekerültem közéjük, kettő közé harmadiknak, naiv voltam, vagy próbáltam védeni a gonoszt (?): „csak nem olyan bolondok, hogy fiatalembereket felakasztanak?”

Majd találkozunk valamelyik bányában”. Szegény Lacika, Újpestről a tanító csak nézett.

Aztán egész éjjel beszélt. . . néhány óra alatt egy egész élet, . . . még utolsó üzenet is befért, többször is megismételve. És búcsúzott, én meg akkor sem tudtam szólni, . . . mint . . . most. Reggel fél 6. Nyílt az ajtó! „A nadrágot haggya!” (Így). És ő ment. Valamit felolvastak neki, ő meg kiáltott: Isten Veletek, éljen Magyarország! . . . És nap-nap után ugyanaz. Mint a futószalag. Bitófa. . . húzzák, ékelik, - búcsú, néma hallgatás, lovas kocsi, - . . . Istenünk! Meddig bírják még!? Keresztény, Zsidó, cigány mindegy, ezeknél egyre megy. Angyal Pista mondta egyszer, szenvedéllyel, dühtől elragadtatva, szinte üvöltve: „ez rohadtabb állapot, mint Auschwitz! Ezek magyarok? Átkozottak! Nemcsak őriznek, de vemek . . . irtanak bennünket”.

És íme az Emlékhely elkészült. Szeretnék költő lenni, ezeket az emlékeket . . . szép szavakkal elmondani. Hogy Testvéreim (!) gondolkodjatok. A gonoszságnak vége van? Ezek miniszterelnököket akasztottak itthon!

Ezek Szabó bácsit akasztották, Sente bácsit meg a fiát, meg gyerekeket, akik mind a HAZÁT élítették, a HAZÁÉRT haltak, mert azért küzdöttek is.

És még mindig vannak közöttünk, akik hosszú évek letöltése után is, jog nélkül élnek, nem egyenlő jogú állampolgárok, amikor a régi bűnösök felelősségre vonás nélkül, változatlanul kiáltoznak, vádolnak, és törvényeket hoznak, és koszorúzni akarják áldozataikat.

Halott társaink a temető „legeldugottabb sarkában” elkaparva, megtaposva KIÁLTOTTÁK felénk keservüket. Istenem! Istenünk! Áldd meg ŐKET! Áldj meg bennünket végre!

Mi meg, akik akkor élve maradtunk, cipeltük még évtizedekig a rengeteg ránk kent gyalázatot. Talán ma is el kellene tűmünk, hogy újra és újra a szemünkbe vigyorogjanak s koszorúzás után felettünk újra ők, ítélkezzenek? Elkéstek! Úgy gondolom, a „nagy Temetés” óta szóltunk eleget.

Köszönöm-köszönöm, hogy elkészült ez a fájdalomokat felidéző, mindenkit figyelmeseztető, talán megbékélésre felszólító Emlékhely, ez a sok vérral megszentelt birodalma a búcsúzásnak.

Köszönöm mindenkinek, aki segített

Imádkozom.

Miatyánk!

A felnagyított szavak kóros közönyében a kivasalt jólétben elhagytunk.

Én is elfordultam Tőled a fuldokló vágy szédülést okozott ma mégis Hozzád fohászokodom Ki a megközelíthetetlenben élsz ott fenn az ismeretlen mennyekben

Kérlek tekints ránk régi jóindulattal

Még ma is szentnek érzem nevedet most tollal kezembem imbolygok feléd és inkább várom a Te országot mint éljem ezt az álnok és hazug világot ahol tömérdek a szemérmetlen hóhér nem számít becsület csak a bér.

Legyen meg a Te akaratom
de hallgasd meg aki szívből kér

szólhasson az ember is kinek kezéhez nem tapad vér.
Mosd ki a mocskot sápadt agyvelőkből üszkösítsd el a szennyes gondolat tüzeit S ha előre látsz Te mindenható!
ne adj tápot anyja emléjéből annak ki nem lesz más csak család.

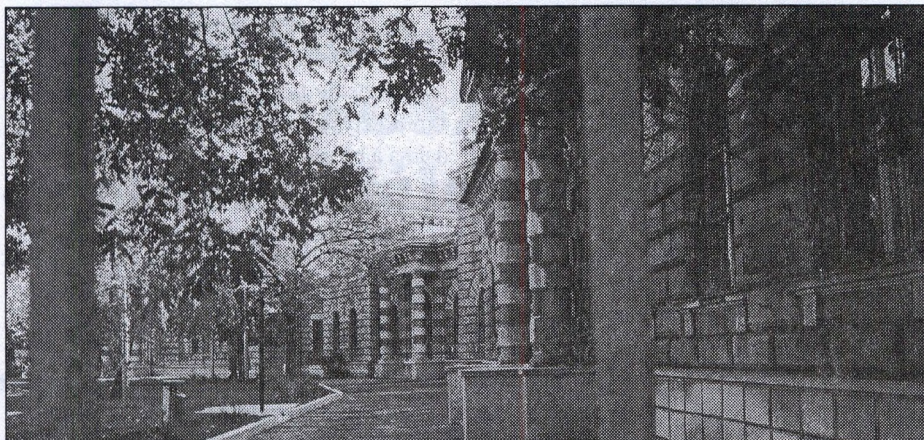
Nem látod!? Újra ő az ítélőbíró.

Az ember ki – a bűnben – kereste igazát nemcsak a magát az igazságért felemelte szavát évekig nem lát mást csak négy dohos falat egy szűk rácsos cellát s Atyám! ott fenn a mennyekben Te behúnytatd a szemed?!
Vagy ki az az Isten . . . ha a gonosz embertelen az úr itt lenn.

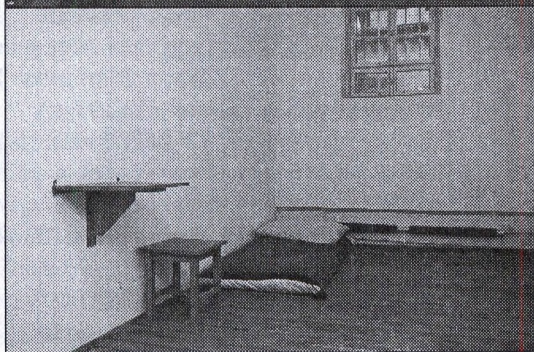
Akit megbíáltak és nem panaszkodik s mindennapi kenyerét – de legalábbis felét – annak ajánlja ki ráfogta fegyverét megbocsátja a sok bűnt mert Téged hallgat – s Te így tanítottad – a nagy ítéletadást a Te kezében hagyja csak arra kér könnyes remegő szavakkal az igazt szabadítsd meg a gonosztól

Amen.

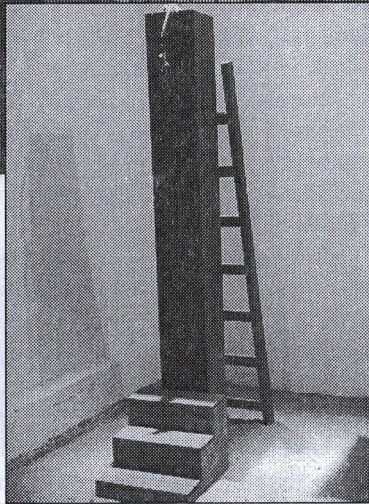
1960. november 4.

A Budapesti Fegyház és Börtön
Kisfogházában végezték ki százával
ártatlanul a magyar hazafiakat

A siralomházi zárkából indultak...

...ide érkeztek...

...és ezekkel az eszközökkel küldték a halálba őket.

Az államfő a Kisfogház
megtekintése közben

Bánffy György színművész megnyitója után az államfő, az igazságügy-miniszter asszony és a POFOSZ elnöke mondott ünnepi beszédet

A Kisfogház Emlékfala

Koszorúzások

Ökumenikus megemlékezés a szoboravatás előtt

Szoboravatás

A szoboravatás utáni meghatott pillanatok

Akikért harcoltak

Az '56-osok megkoszorúzzák kivégzett bajtársaik emlékművét